

1

Από τη μαζική έξοδο των αγροτών στις δύσκολες δεκαετίες του '50 και του '60 στα επαρχιακά σκυλάδικα και στα παρκαρισμένα ακριβά αυτοκίνητα της δεκαετίας της ευφορίας του '80. Από τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις στις καταλήψεις των εθνικών οδών. Από τις αθρόες εξαγωγές αγροτικών προϊόντων της δεκαετίας του '60 στις εξίσου αθρόες εισαγωγές σήμερα ακόμα και κρεμμυδιών. Κι ωστόσο, στις μέρες μας, ο πληθυσμός της ελληνικής υπαίθρου μένει στον τόπο του. Τα χωράφια, όμως, δεν συμφέρουν πια. Συμφέρουν μόνο στο βαθμό που καλλιεργούνται από τους νέους φτηνούς προλετάρους της γης από την Αλβανία, την Ινδία, τη Βουλγαρία. Και την ίδια στιγμή, ένα κύμα αστών, διωγμένο από την ανυπόφορη ζωή στις πόλεις, «μεταναστεύει» στα χωριά, αναζητώντας εκεί μια πιο ποιοτική και ειδυλλιακή ζωή. Που, όμως, δεν αποδεικνύεται πάντα τέτοια. Περίπλοκη η ελληνική επαρχία, όσο μια εξίσωση πολλών παραγόντων. Ζητήσαμε τη βοήθεια του καθηγητή Αγροτικής Κοινωνιολογίας Αντώνη Μωυσίδη. Με τόσες κρίσιμες παραδοχές, ανυπέρβλητα δεδομένα και ευμετάβλητες σταθερές, τελικά, οι κυβερνώντες θα πρέπει να αποφασίσουν. Με ποιους θα πάνε και ποιους θ' αφήσουν, ποιους θα στηρίξουν και ποιους θα εγκαταλείψουν...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ | ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ (vangong@enet.gr)

ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ | ΑΠΟ ΤΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΣΙΑΔΗ, ΓΚΙΝΑΚΟΥ ΚΑΙ ΒΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ
Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

(αφ
2011

Φ. | ΒΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΑΝΟΥ-ΦΩΤΟΓΡ. ΑΡΧΙΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

«Ο πληθυσμός που ήρθε στη μεγάλη πόλη έφερε μαζί του την αγροτικότητα του, αξίες, συμπεριφορές, στάσεις ζωής της επαρχίας, δείχνοντας ότι δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να ξεπεράσει το “ανήκειν” στη συλλογικότητα της οικογένειας, της φάρας ή του χωριού του».

2

ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ: Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

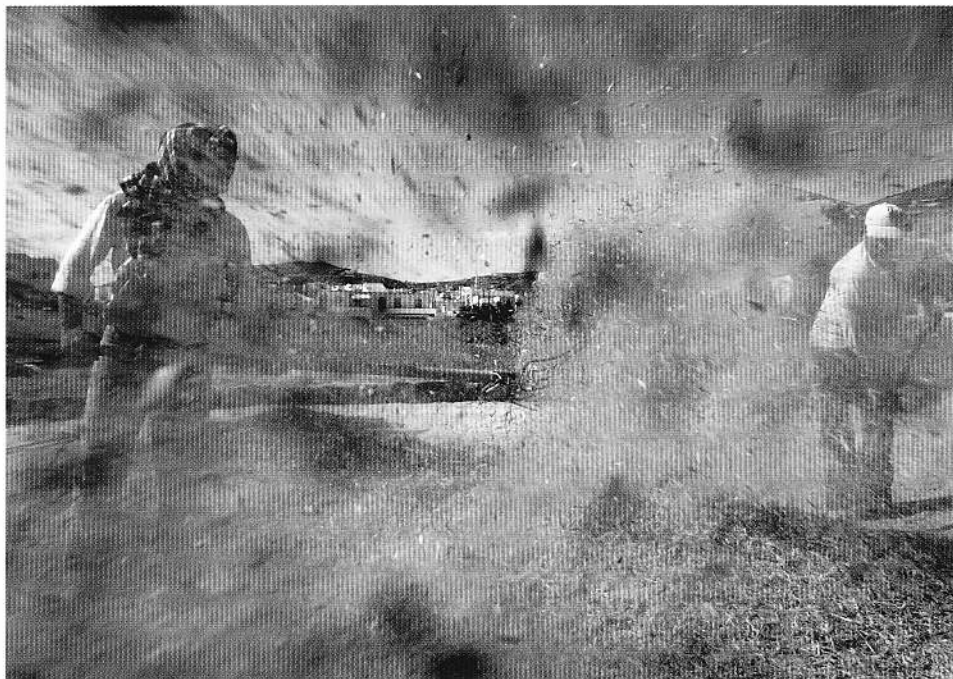
Φ. ΞΕΡΑΤΟΙΣ ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ

«Η μετανάστευση, εσωτερική ή εξωτερική, απάλλαξε το σύστημα από τον κίνδυνο μιας κοινωνικής έκρηξης. Λειτουργήσε στην επαρχία ως μια ασφαλιστική δικλείδα για την εξουσία, που διαφορετικά θα είχε να αντιμετωπίσει συγκρουσιακές καταστάσεις».

Ας πιάσουμε το νήμα λίγο μετά τον πόλεμο, τότε που ένας ολόκληρος κόσμος από την επαρχία, αν και γερά δεμένος με τον τόπο του, αναγκάστηκε να τον εγκαταλείψει για την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη ή τη Γερμανία. Ήταν ο βίος του τόσο αβιώτος; «Πρέπει να λάβουμε υπόψη τη δεκαετία του '40, με τις τεράστιες καταστροφές τόσο στην παραγωγή όσο και στο ανθρώπινο δυναμικό από την Κατοχή και τον Εμφύλιο. Από τον εθνικό στρατό εξαναγκάστηκαν σε μαζική μετακίνηση από τα χωριά στις πόλεις τουλάχιστον 700.000 άνθρωποι και μαζί μ' αυτούς θα πρέπει να προσθέσουμε τους χιλιάδες αντάρτες που διέφυγαν στο εξωτερικό. Η χώρα και ο αγροτικός κόσμος στη δεκαετία του '50 βγήκαν βαθιά τραυματισμένοι. Αν συνυπολογίσουμε και την αγροτική μεταρρύθμιση του Μεσοπολέμου (που οι αγρότες έγιναν μεν ιδιοκτήτες, πολύ μικρών όμως κλήρων, η παραγωγή των οποίων μόλις που αρκούσε για την αυτοκατανάλωση), αντιλαμβάνεται κανείς ότι η κατάσταση στην ύπαιθρο είχε το χαρακτήρα ανθρωπιστικής κρίσης».

Οι αγρότες, πάντως, φαίνεται να αντιστάθηκαν σθεναρά στην προλεταριοποίησή τους. Ακόμα και αυτοί που έφυγαν για τα εργοστάσια της Γερμανίας είχαν μια στρατηγική: με αιματηρές οικονομίες να απαλλαγούν στο τέλος από τη μισθωτή σκλαβιά στις φάμπρικες. «Όταν ξεκινούσαν από τα χωριά τους οι αγρότες για τη Γερμανία έφευγαν με το όνειρο να γυρίσουν σε τρία-τέσσερα χρόνια μ' ένα κομπόδεμα για ένα τρακτέρ και ένα σπίτι. Οι περισσότεροι το πέτυχανε ύστερα από τριάντα χρόνια. Προτίμησαν, όμως, να πάρουν διαμερίσματα στην πόλη, να ανοίξουν μια μικρή επιχείρηση, να πάρουν ένα ταξί. Δεν ξαναγυρνάς εύκολα στην αγροτική παραγωγή. Ουσιαστικά, έγιναν μικροαστοί, ενισχύοντας κυρίως το αστικό εισόδημα και όχι τον αγροτικό χώρο».

Οσοι έφτασαν στην Αθήνα, μαζί με τη φτώχεια τους, κουβάλησαν και την επαρχιώτικη ταυτότητά τους. Τι έφερε αυτή η ώσμωση με την πόλη; «Κυκλοφορείς στην Αθήνα και βλέπεις παντού τους λεγόμενους εθνοτοπικούς συλλόγους ή μαγαζιά και καφενεία με επιγραφές του τύπου "Η ωραία

Φ. | PETROS GIANNAKOULIS/AP PHOTO

Φ. | ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚΟΣ

Ξανέμισμα στα αλώνι, πάτημα σταφυλιών, όργωμα στο χωράφι με το ποδόδεμα ακόμα άροτρο. Η κατεστραμμένη από την Κατοχή και τον Εμφύλιο Ελλάδα έδινε καθημερινό αγώνα επιβίωσης με πρωτόγονα μέσα. Και όμως, το ποσοστό συμμετοχής της αξίας των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας ανερχόταν το 1961 στο 81%! Ποσοστό που στις μέρες μας έχει αναστραφεί πλήρως.

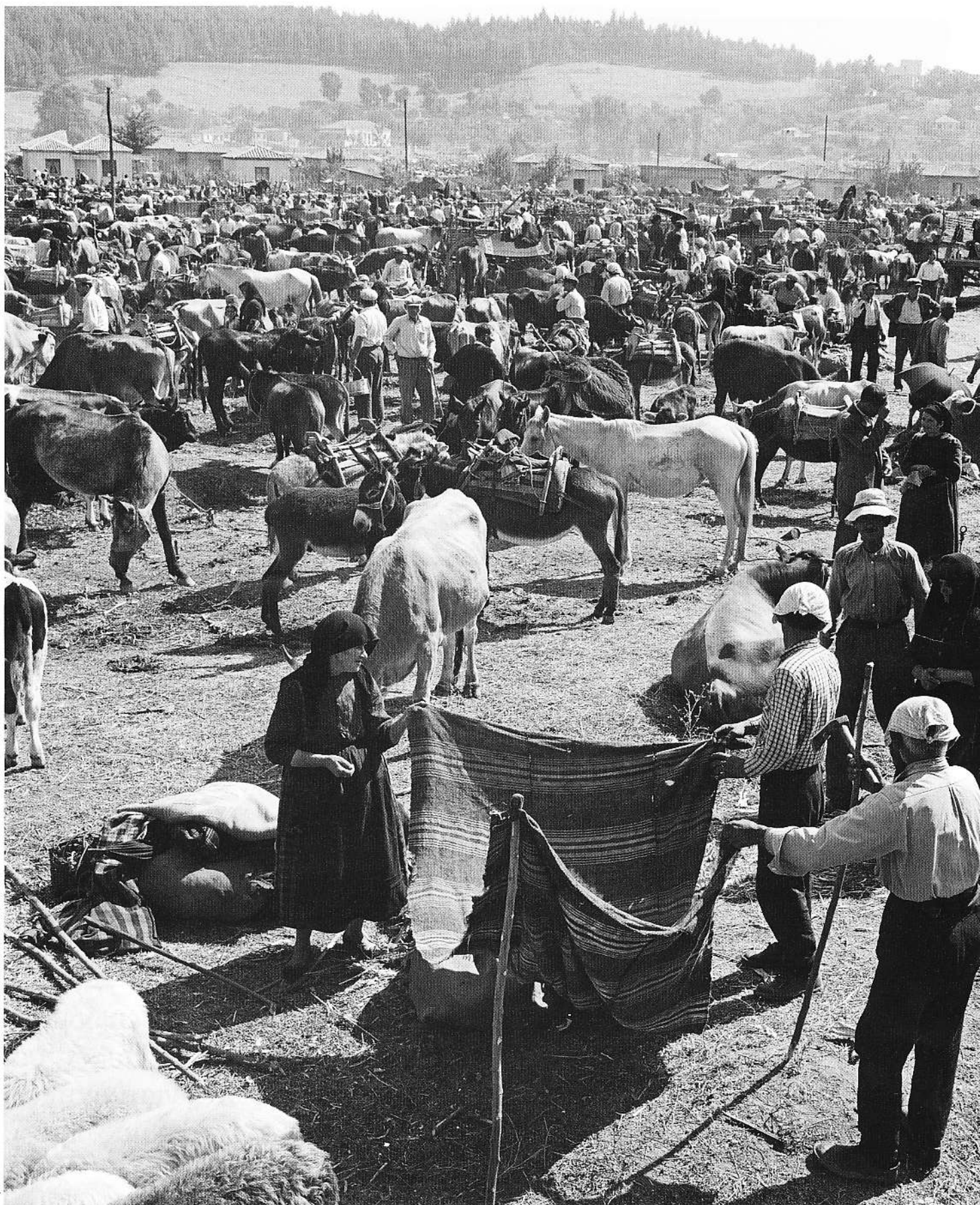
ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ: Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

3

Φ. | ΒΟΥΛΑ ΠΑΤΙΣΣΑΜΑΝΟΥ, ΦΩΤΙΣΤ. Π. ΑΙΧΕ. Ο ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

«Η πολιτική της Ε.Ε. να μετατρέψει τις επιχορηγήσεις σε επιδόματα πρόνοιας, κάτι που ουσιαστικά σημαίνει αποσύνδεση των επιδοτήσεων από την παραγωγή, είναι κάτι με το οποίο διαφωνώ, γιατί πιστεύω ότι θα αποσθρώσει την παραγωγική μας βάση».

Φ. ΙΔΗΜΗΤΡΙ Η ΧΑΡΣΙΑΔΗΣ. ΦΩΤΟΓΡ. ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

4

Φ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚΟΣ

Από τις ζωοπανηγύρεις του '60 στις αγροτικές κινητοποιήσεις. Τι μεσολάβησε; Ο εκσυγχρονισμός - δηλαδή, ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, που περιλάμβανε αύξηση και βελτίωση της παραγωγικότητας, αλλά και «αποβολή» του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στον Καϊάδα της μετανάστευσης. Από το 1981 άρχισαν να εισρέουν και οι επιδοτήσεις από την ΕΟΚ, εξασφαλίζοντας το αγροτικό εισόδημα με εύσχημο -αλλά και έωλο, όπως αποδεικνύεται σήμερα- τρόπο.

Φ. Ι. ΑΡΧΕΙΟ ΓΚΙΝΑΙΟΥ, ΦΩΤΟΓΡ. ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

Επεξεργασία της ελιάς στη δεκαετία του '50. Σήμερα καταφέραμε ακόμα κι αυτό: να εξάγουμε χύμα λάδι στην Ιταλία, η οποία το τυποποιεί και το εξάγει σε όλο τον κόσμο. Νέοι παραγωγοί προσπαθούν να απαντήσουν στα μηνύματα των καιρών, παλεύοντας -μόνοι και αβοήθητοι- να βελτιώσουν ποιοτικά την παραγωγή, να ανακαλύψουν τις βασικές αρχές του μάρκετινγκ, να βρουν νέες αγορές. Τίποτε, όμως, πιο δύσκολο.

ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ: Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

Ηπειρος", "Η ωραία Κρήτη" κ.λπ. Είναι ένα χαρακτηριστικό που δεν το βλέπεις ίσως πουθενά αλλού στον κόσμο. Ακόμα και σήμερα η Αθήνα παραμένει σε μεγάλο βαθμό αγροτική, που σημαίνει ότι όλος αυτός ο πληθυσμός κουβάλησε στη μεγάλη πόλη την αγροτικότητά του, αξίες, συμπεριφορές και στάσεις ζωής της επαρχίας, δείχνοντας ότι δεν μπόρεσε ή και δεν θέλησε να ξεπεράσει το "ανήκειν" στη συλλογικότητα της οικογένειας, της φάρας ή του χωριού του, ανθιστάμενος με αυτόν το τρόπο στο ξεριζώμα από τον τόπο του στην απρόσωπη πόλη.

Αυτή η συμπεριφορά έχει να κάνει με το πνεύμα του κοινοτισμού που έφερε μαζί

του από την ελληνική επαρχία; Και, από πολιτική άποψη, ήταν ο κοινοτισμός μια στρατηγική σχετικής αυτονομίας από την κεντρική εξουσία; «Στον ελλαδικό χώρο υπήρχε όντως μια έννοια κοινοτισμού, του οποίου τις ρίζες θα πρέπει να αναζητήσουμε στο φορολογικό σύστημα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Σταδιακά, οι κοινότητες αυτές έρχονται σε αντίθεση με κάθε κεντρική εξουσία. Να θυμίσουμε εδώ ότι οι τοπάρχες αυτών των κοινωνιών βρίσκονται πίσω από τη δολοφονία του Καποδίστρια. Στο επίπεδο της εξουσίας αναπτύχθηκε ο τοπαρχισμός, με αποτέλεσμα οι τοπικές κοινότητες που εκφράζονται από τον τοπάρχη, βουλευτή ή υπουργό να βλέπουν το κράτος κάθε

φορά ως χώρο άντλησης πλεονεκτημάτων (ρουσφετιών, διορισμών) ή ως φοροεισπράκτορα. Η Ελλάδα, ίσα με τις αρχές του 20ού αιώνα, είναι μια καθυστερημένη αγροτική χώρα, δίχως σαφώς διαμορφωμένες κοινωνικές τάξεις και χωρίς τους απαραίτητους αστικούς θεσμούς. Το κράτος φαίνεται στους πολίτες απόμακρο και εχθρικό. Η μόνη πραγματική εξουσία που αναγνωρίζουν είναι αυτή των εκπροσώπων της τοπικής συλλογικότητάς τους».

Αυτή η κοινωνική οργάνωση, ωστόσο, φαίνεται τελείως ξένη από τις βασικές αρχές του μοντέλου της ευρωπαϊκής αστικής δημοκρατίας, πάνω στο οποίο όμως

5

Φ. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΛΑΧΑ/ΕΡΑ/ΑΤΕ

«Η εικόνα της επαρχίας των σκυλάδικων δεν είναι σωστή. Μεταξύ '81-91, της δεκαετίας της ευφορίας, το ποσοστό των απασχολούμενων στην αγροτική παραγωγή μειώνεται κατά 27%, όσο και στο αποκορύφωμα της μεγάλης μετανάστευσης, τη δεκαετία '61-71».

ξεκίνησε να δομείται το νεότερο ελληνικό κράτος. «Στην ελληνική κοινωνία ουδέποτε διαμορφώθηκε αυτό που ξεκίνησε σταδιακά από τον 12ο αιώνα στην Ευρώπη: η διαμόρφωση μιας βιομηχανικής αστικής τάξης, μιας εργατικής τάξης, μιας ενδιαμέσης τάξης, οι οποίες μέσα από σκληρές, αιματηρές συγκρούσεις αναζητούσαν μορφές συνείδησης, για να καταλήξουν στο κοινωνικό συμβόλαιο, τον αστικό κοινοβουλευτισμό. Όλα αυτά ήταν δύσκολο να λειτουργήσουν σε ένα νεοσύστατο κράτος που δεν είχε τις ανάλογες δομές. Μόλις το 1909 κάποιοι νέοι αξιωματικοί ζητούν τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Οπου εκσυγχρονισμός σήμαινε την απομίμηση του δυτικού βιομηχανικού προ-

τύπου. Μόνο που ούτε οι κοινωνικές ούτε οι παραγωγικές δομές της χώρας προσφέρονταν για κάτι τέτοιο».

Συνεπώς, το νεότερο ελληνικό κράτος δομήθηκε πάνω σε λάθος πολιτικό μοντέλο; «Αυτό είναι ένα καλό ερώτημα. Στην Ελλάδα αυτός, πιστεύω, ήταν ο λόγος που μέχρι και το τέλος της χούντας η χώρα ήταν έρμαιο των διεργασιών που συνέβαιναν στα επίπεδα της άρχουσας τάξης».

Ξεριζωμένος από την επαρχία και αριστερός στο φρόνημα. Μέχρι τη Μεταπολίτευση τουλάχιστον, από την άποψη της καθημερινής επιβίωσης, ήταν η «λάθος» ε-

πιλογή; «Υπ' αυτήν την έννοια βεβαίως και ήταν "λάθος". Προφανώς, δεν ήταν λάθος με την έννοια ότι οι άνθρωποι υπερασπίζονταν αυτό που πίστευαν, γι' αυτό και πλήρωσαν ακριβά για τα "πιστεύω" τους μέχρι και το τέλος της χούντας. Πόσω μάλλον οι αγροτικοί πληθυσμοί, που παρέμειναν απομονωμένοι στην ύπαιθρο. Ήταν έρμαια της χωροφυλακής, του κάθε εκπροσώπου της εξουσίας, που έλεγχε και τις πιο απλές πτυχές της καθημερινής ζωής στην επαρχία. Η μετανάστευση, εσωτερική και εξωτερική, ανάλλαξε το σύστημα από τον κίνδυνο μιας κοινωνικής έκρηξης. Δεν είναι τυχαίο ότι το ηλικιακά πιο νεαρό, ζωντανό, δημιουργικό και δυνάμει καινοτόμο τμήμα του αγροτικού πληθυσμού

Από θερίστριες στα αλώνια, υπηρέτριες στα αστικά σαλόνια της πόλης. Από αγρότες με μικρό και στελέσφορο κλήρο, οικοδόμοι, θυρωροί, τσαγκάρηδες στην πόλη ή εργάτες στη Γερμανία. Αυτή ήταν η κλασική διαδρομή για 1,5 εκατ. αγρότες στα χρόνια της μεγάλης εξόδου από την ύπαιθρο. Σήμερα παραμένουν μεν στον τόπο τους, προσπαθώντας όμως να τα φέρουν βόλτα με χίλιες δυο δουλειές. «Πολυασχόληση» λέγεται όρος, πίσω από τον οποίο κρύβεται η εξάρθρωση μιας σημαντικής για τη χώρα παραγωγικής διαδικασίας, της αγροτικής.

Φ. | ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΡΙΣΙΑΔΗΣ, ΦΩΤΟΓΡ. ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

«Η εργασία των μεταναστών είναι καθοριστική στον αγροτικό τομέα· χωρίς αυτούς δεν θα υπήρχε ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής. Τα φτηνά μεροκάματα δεν είναι προϋπόθεση. Η καλή οργάνωση ρίχνει το κόστος παραγωγής. Όμως, η οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής παραγωγής ήταν ένα σημαντικό έλλειμμα στη χώρα μας».

ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ: Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

Φ. | ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΜΕΝΙΚΟΣ

προτίμησε την έξοδο διαφυγής από τον τόπο του. Η μετανάστευση λειτούργησε στην επαρχία ως ασφαλιστική δικλείδα για την εξουσία – που, διαφορετικά, θα είχε να αντιμετωπίσει συγκρουσιακές καταστάσεις. Αλλά εκείνο το προοδευτικό κομμάτι των αγροτών –οι οποίοι, ζώντας στο ημίφως της δημοκρατίας, είδαν στη μετανάστευση μια διέξοδο από την οικονομική και πολιτική καταπίεση– μετέφερε το αίτημα της χειραφέτησής του στη μεγάλη πόλη, την Αθήνα.

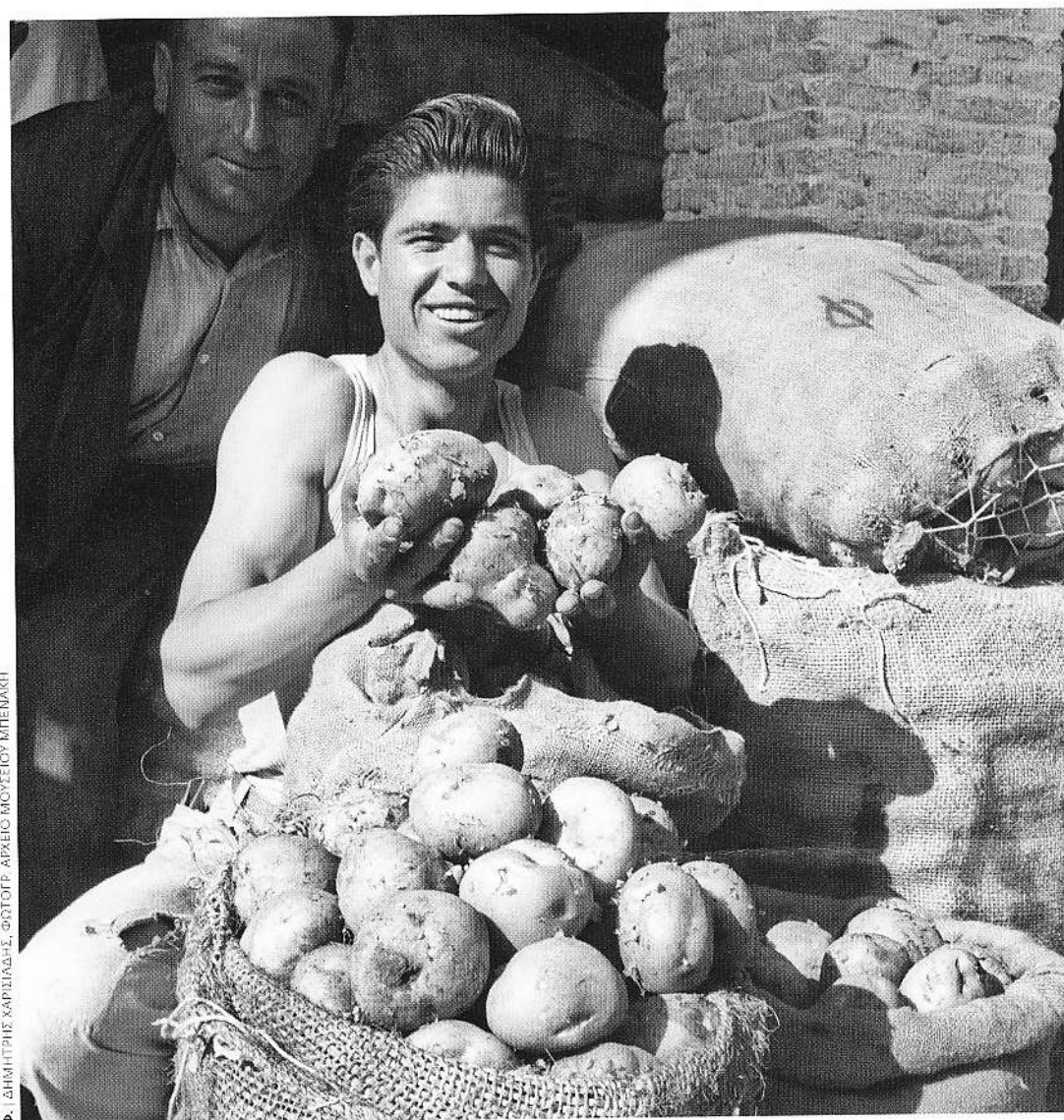
«Οι άνθρωποι που βγήκαν στη δεκαετία του 1960 στους δρόμους διεκδικώντας δικαιώματα, την καλύτερηση της ζωής τους, δεν ήταν μόνο οι αστοί της πόλης, αλλά και οι επαρχιώτες που συγχρωτίστηκαν μαζί τους. Και πώς απάντησε το σύστημα στην πίεση; Με τη δικτατορία».

Ωστόσο, η ζωή στην ελληνική επαρχία φαίνεται να βελτιώνεται μετά τη Μεταπολίτευση και ιδίως με την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ... «Είναι πολύ σημαντικό να δούμε τι συνέβη στη χώρα από το '74 μέχρι το '81. Ο κόσμος τότε ριζοσπαστικοποιείται, κυρίως στις πόλεις – γιατί η επαρχία παραμένει βουβή, φοβισμένη. Συντηρητική όπως είναι, απλώς περιμένει. Το ΠΑΣΟΚ έρχεται στην εξουσία πάνω σ' αυτό ακριβώς το μεγάλο κύμα του ριζοσπαστισμού ενός κόσμου που για δεκαετίες ζούσε καταπιεσμένος στο περιθώριο, προσφέροντάς του το έως τότε αδιανόητο: πολιτική ελευθερία, χειραφέτηση από την καταπίεση, πρόσβαση στην εξουσία. Σε ό,τι αφορά τον αγροτικό χώρο συμπίπτει η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία με την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ, οι πολιτικές

της οποίας για τα αγροτικά προϊόντα σημαίνουν αύξηση του εισοδήματος».

Ηταν τότε σημαντική η ελληνική αγροτική παραγωγή; «Ηδη από τη δεκαετία του '60 η μηχανή στον αγροτικό τομέα έχει πάρει μπρος. Η μαζική μετανάστευση 1,5 εκατ. αγροτών από την ύπαιθρο διευκολύνει την επιβίωση όσων παρέμειναν σ' αυτήν. Παράλληλα, ο αγροτικός τομέας σταδιακά εκσυγχρονίζεται, εκχρηματίζεται, εμπορευματοποιείται. Δείτε μερικούς αριθμούς: 5 χιλιάδες τρακτέρ το 1951, 23 χιλιάδες το 1963, 67 χιλιάδες το 1971. Αντίστοιχα, αυξάνεται και η χρήση λιπασμάτων.

«Το 1961 το 80% του συνόλου των εξαγωγών της χώρας ήταν αγροτικά προϊόντα και μόλις το 20% των εισαγωγών ήταν αγροτικά.

Φ. Ι. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΡΠΑΔΙΑΣ. ΦΩΤΟΓΡ. ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

Ωραίες φτηνές πατάτες σε κάποια γειτονιά της Αθήνας του '50. Στις μέρες μας οι πατάτες μπορεί να είναι από την Αίγυπτο, τα κρεμμύδια από την Τουρκία, τα φασόλια από τη Λατινική Αμερική. Η παγκοσμιοποίηση φέρνει στη χώρα φτηνά αγροτικά προϊόντα από κάθε σημείο του πλανήτη, όπου τα σχεδόν τζόμπα εργαστικά κάνουν τις τιμές τους ασυναγώνιστες. Έτσι γύρισε το άλλοτε θετικό αγροτικό ισοζύγιο σε αρνητικό, υπολογιζόμενο για το 2008 σε -2.684 εκατ. ευρώ!

Το παράδοξο είναι ότι αυτή η σχέση αλλάζει ριζικά με την ένταξή μας στην ΕΟΚ, οπότε υποχρεωνόμαστε να εισάγουμε από τις χώρες της Ευρώπης ό,τι μας έλειπε από τα αγροτικά προϊόντα – κυρίως κρέας, που ήταν μάλλον ακριβότερο από τις εκτός ΕΟΚ χώρες, καθώς και γαλακτομικά προϊόντα. Φτάσαμε έτσι το 2008 να έχουμε ελλειμματικό εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο στα αγροτικά προϊόντα, που έφτασε περί τα 2,9 δισ. ευρώ».

Παρ' όλ' αυτά, η επαρχία φαίνεται να ευημερεί. «Έχει διαμορφωθεί μια εικόνα της επαρχίας των σκυλαδικών και των ακριβών αυτοκινήτων. Αλλά, αν μιλήσουμε με αριθμούς, η εικόνα αυτή δεν είναι καθόλου σωστή. Σκεφτείτε ότι στη δεκαετία της ευφορίας '81-91 το ποσοστό των απασχολούμενων στην αγρο-

τική παραγωγή μειώνεται κατά 27%, σχεδόν όσο στο αποκορύφωμα της μεγάλης μετανάστευσης της δεκαετίας '61-71».

Η μείωση των απασχολούμενων στη γεωργία, όμως, δεν είναι ένας δείκτης αγροτικής ανάπτυξης; «Ναι, υπό την προϋπόθεση ότι η γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας παράγει νέες θέσεις εργασίας, ώστε να απορροφηθεί ο πληθυσμός που εγκαταλείπει τα χωράφια. Διαφορετικά, δημιουργείται νέα φτώχεια και ανεργία. Με το ξέσπασμα της πετρελαϊκής κρίσης του '70 αρχίζουν να εμφανίζονται τα πρώτα δείγματα μαζικής ανεργίας στις πόλεις της Ευρώπης, αλλά και στην Αθήνα.

»Αυτό σήμανε το τέλος της μετανάστευσης των αγροτών ως διεξόδου από τη φτώχεια τους. Γι' αυτό και από το 1981 παρατη-

ρούμε, παρά τα προβλήματα, σταθεροποίηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο. Είναι τότε που η Ευρώπη επινοεί την πολιτική της πολυαπασχόλησης των αγροτών, που με διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα ευνοεί την περιφερειακή ανάπτυξη, υποστηρίζοντας επιχειρήσεις τοπικής ανάπτυξης, αγροτουρισμό κ.λπ., με στόχο να ανακόψει το ρεύμα προς τις πόλεις της ανεργίας και, από την άλλη, να προλάβει το ενδεχόμενο διαμόρφωσης συγκρουσιακών συνθηκών στην επαρχία.

»Ο αγροτικός χώρος στο εξής δεν είναι μόνο τόπος γεωργικής παραγωγής, αλλά και αναψυχής και παροχής διαφόρων υπηρεσιών – και η αγροτική οικογένεια, αναδιατάσσοντας τις στρατηγικές της και τη διαθέσιμη εργατική δύναμη, επιχειρεί να επιβιώσει όχι μόνο από τη γεωργία (που στο εξής θα αποτελεί μέ-

ΖΗΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ: Εξίσωση με πολλούς αγνώστους

«Η απροθυμία των ελληνικών κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν τη διατροφική αυτάρκεια του πληθυσμού της χώρας σε στοιχειώδη τουλάχιστον αγροτικά προϊόντα προς χάριν των συγκυριακά χαμηλών τιμών της διεθνούς αγοράς ενέχει τον κίνδυνο να ζήσουμε μian απρόβλεπτη ομηρία».

ρος του αγροτικού της εισοδήματος), αλλά κι από το συνδυασμό άλλων δραστηριοτήτων».

Δηλαδή, οι περίφημες ευρωπαϊκές επιδοτήσεις των αγροτικών προϊόντων δεν ωφέλησαν την αγροτική ανάπτυξη της χώρας; «Υπάρχει ένας ισχυρισμός που λέει ότι η πολιτική των επιδοτήσεων καθυστέρησε την αγροτική ανάπτυξη, με την έννοια ότι δεν έκανε ανταγωνιστικούς τους παραγωγούς, αφού δεν είχαν κίνητρα για την οργανωτική και τεχνολογική βελτίωση της παραγωγής τους. Αυτό δεν είναι ακριβές. Με την επιδοματική και δασμολογική πολιτική της η Ευρώπη προσπάθησε να απαλλάξει τους αγρότες από τον διεθνή ανταγωνισμό και παράλληλα να εξασφαλίσει επάρκεια αγροτικών προϊόντων στο εσωτερικό της. Πράγμα που πέτυχε – τόσο καλά, όμως, που η παραγωγή άρχισε να γίνεται ασύμφορα πλεονασματική. Ετσι, ιδίως από τη δεκαετία του '80, μπήκαν τα περίφημα πλαφόν παραγωγής με τον κανόνα της συνυπευθυνότητας, που σήμαινε ότι κάθε χώρα-μέλος είχε δικαίωμα συγκεκριμένης ποσότητας παραγωγής – που, αν την υπερέβαινε, την πλήρωνε. Αυτό ακριβώς συνέβη με το ελληνικό βαμβάκι, στη συνέχεια και με άλλα προϊόντα, και τότε είναι που (στα μέσα της δεκαετίας του '90) βγήκαν οι αγρότες στους δρόμους».

Ηταν ευθύνη τους η υπερπαραγωγή βαμβακιού; «Ενώ από τα τέλη του 1980 ήταν γνωστό ότι υπήρχε υπερπαραγωγή βαμβακιού, το ελληνικό κράτος –για δικούς του λόγους– έκανε ότι δεν έβλεπε. Ποιοι ήταν οι λόγοι; Σας διαβάζω (από άρθρο μου το 2001) τι έλεγε υπουργός Γεωργίας της εποχής: "Το βαμβάκι κατέχει την πρώτη θέση στην εισροή κοινοτικών επιδοτήσεων και είναι θεμιτή προσπάθεια της χώρας μας και των αγροτών μας να μεγιστοποιήσουν τις εισροές των κοινοτικών

επιδοτήσεων". Τι βλέπουμε; Το κράτος να συμπεριλάττει στην πλεονασματική παραγωγή, προκειμένου να αντλεί στα ταμεία του συνάλλαγμα, σε ECU τότε. Και όταν η Ευρώπη είπε "ώς εδώ", τότε το κράτος επέρριψε την ευθύνη για την πλεονασματική παραγωγή στους ίδιους τους αγρότες – οι οποίοι στο μεταξύ είχαν χρεωθεί στις τράπεζες για να αγοράσουν τον απαραίτητο εξοπλισμό, προκειμένου να καλλιεργήσουν το βαμβάκι όπως τους υποδείκνυε το κράτος».

Αρα, η αγροτική πολιτική της Ε.Ε. δεν ωφέλησε και τόσο την ελληνική ύπαιθρο.

«Τα νούμερα από το 1981 της συνολικής Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής μάς δείχνουν ότι μόλις το 20% των χρημάτων έρχονται στο νότο, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό καταλήγει στις χώρες της Β. Ευρώπης. Και από αυτό το ποσοστό, το 80% καταλήγει στις μεγάλες εκμεταλλεύσεις και τις βιομηχανίες και ένα μόλις 20% μοιράζεται στους αγρότες. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο ότι το ποσοστό εκείνων που στη δεκαετία του '80 εγκατέλειψαν το αγροτικό επάγγελμα στην Ελλάδα είναι σχεδόν ίσο με το ποσοστό της αιχμής του μεγάλου μεταναστευτικού ρεύματος στη δεκαετία του '60. Βέβαια, τα κονδύλια που ήρθαν στον αγροτικό χώρο, ιδίως στη δεκαετία του '80, σε πάρα πολλές περιπτώσεις δεν χρησιμοποιήθηκαν για τη βελτίωση της παραγωγής, για τον απλούστατο λόγο ότι ο αγροτικός πληθυσμός προερχόταν από ένα πολύ φτωχό βιοτικό επίπεδο. Ερευνες στη δεκαετία του '80 έδειξαν ότι το μέσο αγροτικό εισόδημα ήταν λιγότερο από το μισό του μέσου εισοδήματος στην πόλη».

«Πώς να κατηγορήσεις αυτόν τον κόσμο ότι τα λίγα έστω χρήματα που πήρε δεν τα χρησιμοποίησε για να επενδύσει στο μέλλον του, αλλά προτίμησε να βελτιώσει το τόσο στερημένο παρόν του, στρεφόμενος στην κατανάλωση – πράγμα που πρέπει να παρατηρή-

σουμε ότι ωφέλησε πολύ περισσότερο και από τους αγρότες τα αστικά επαγγέλματα που δομήθηκαν γύρω από αυτούς;»

Ετσι φτάσαμε σήμερα να εισάγουμε ακόμα και πατάτες, κρεμμύδια, φρούτα από το εξωτερικό... «Σήμερα πλέον εισάγουμε τα πάντα. Ακόμα και φασόλια στη χώρα της φασολάδας. Και εξάγουμε χύμα λάδι στην Ιταλία, που το τυποποιεί και το πουλάει σαν δικό της. Από τη στιγμή που ο αιγύπτιος ή ο χιλιανός ή ο κινέζος αγρότης ζει με 1 ευρώ την ημέρα, είναι εύλογο το προϊόν της παραγωγής του να είναι πολύ πιο φτηνό από εκείνο του έλληνα αγρότη, που χρειάζεται, ας πούμε, 20 ευρώ την ημέρα. Κατά καιρούς, βέβαια, έχει διατυπωθεί η άποψη που λέει, "Γιατί όχι; Αν είναι πιο φτηνά τα αγροτικά προϊόντα στο εξωτερικό, να τα φέρνουμε από εκεί".

»Κατά την άποψη μου, όμως, αυτό είναι λάθος και έγινε εμφανές πριν από δύο χρόνια, κατά τη διεθνή κρίση παραγωγής στα σιτηρά και το ρύζι. Αν λάβουμε υπόψη μας και τους πολυεθνικούς γίγαντες που ελέγχουν τις αγορές τροφίμων και αγροτικών προϊόντων, ακόμα και των σπόρων, και οι οποίοι προαγοράζουν στα χρηματιστήρια την παραγωγή ολόκληρων κρατών, νομίζω ότι είναι επιτακτικό καθήκον για την Ελλάδα να διατηρήσει ένα μίνιμουμ αγροτικής παραγωγής προκειμένου να εξασφαλίσει τις διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού. Συνεπώς, είναι απαραίτητο το κράτος να στηρίξει την αγροτική παραγωγή, η οποία, χωρίς κάποια πολιτική επιδοτήσεων, είναι καταδικασμένη. Προσθέστε σ' αυτό και έναν αγροτικό πληθυσμό που γερνάει, τους νέους που απομακρύνονται από τη σκληρή ζωή στο χωράφι, τη γενικότερη οικονομική δυσπραγία της χώρας και την αναιμική βιομηχανική της ανάπτυξη και έχετε ήδη το περίγραμμα ενός προβλήματος που δημιουργεί ένα άκρως δυσόινο μέλλον για τη χώρα».

Υπάρχουν, όμως, οι μετανάστες που έχουν δώσει το φιλί της ζωής στην ελληνική γεωργία. «Η εργασία των μεταναστών στον αγροτικό τομέα είναι καθοριστική, αφού χωρίς αυτούς ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής δεν θα γινόταν ποτέ».

Υπό την προϋπόθεση, όμως, να είναι φτηνοί... «Οχι απαραίτητα. Με την καλή οργάνωση παραγωγής το κόστος μικραίνει. Αλλά η οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής παραγωγής, ένα σημαντικό έλλειμμα στη χώρα μας, προϋποθέτει μια ισχυρή βιομηχανική τάξη – που η Ελλάδα δεν διαθέτει».

Οι χιλιάδες μετανάστες της επαρχίας δεν θα διεκδικήσουν κάποια στιγμή τη χειραφέτησή τους; «Έχουν ήδη σημειωθεί τέτοιες κινητοποιήσεις, ιδίως από Αλβανούς, που συνειδητοποιούν την ανάγκη βελτίωσης και της δικής τους ζωής. Την ίδια στιγμή, όμως, μια σειρά χωριά ξαναζωντανεύουν με την οριστική εγκατάσταση κυρίως Αλβανών με τις οικογένειές τους. Στο βαθμό που, τόσο από το κράτος όσο και από τις τοπικές κοινωνίες, οι μετανάστες που εργάζονται στη γεωργική παραγωγή δεν αντιμετωπίζονται ως αναλώσιμοι, απελάσιμοι και προσωρινοί, στο βαθμό που δεν τους καρφώνεις στις Αρχές ως λαθραίους μετά από τρεις μήνες δουλειάς για να μην πληρώσεις τα μεροκάματά τους και στο βαθμό που θα τελειώσουμε με τις εθνικιστικές κορώνες και κραυγές, πιστεύω ότι ιδίως οι Αλβανοί μετανάστες θα ενταχθούν ομαλά στη ζωή της ελληνικής επαρχίας, αναζωογονώντας την».

Εκτός από τους μετανάστες, η κοινωνική ζωή στην επαρχία αλλάζει και από την έξοδο τα τελευταία χρόνια πολλών αστών από τις πόλεις. Πόσο επηρεάζουν τη ζωή στην επαρχία; «Υπάρχει ένας κόσμος που επιστρέφει στα χωριά – είτε ως συνταξιούχος, είτε για να απολαύσει το ειδυλλιακό τοπίο του χωριού με μια δεύτερη κατοικία, είτε αναζητώντας έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής. Το ελληνικό χωριό πλέον δεν είναι αγροτικό. Το 1961 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός στις κοινότητες, στα χωριά, που ζούσε από τη γεωργία ήταν το 85%. Το 2001 το ποσοστό αυτό κατέβηκε στο 37,7%, δηλαδή οι αγρότες έγιναν μειονότητα στο χωριό τους. Επί πλέον, σήμερα στο χωριό συναντάς μια σειρά άλλων επαγγελματιών από τις πόλεις, των οποίων τα συμπεριφορές, τα ενδιαφέροντα, οι αξίες και η στάση ζωής

δεν συμπίπτουν πάντα με αυτά των αγροτών. Το χωριό σήμερα είναι κατακερματισμένο ανάμεσα σε διαφορετικές υπο-κοινότητες, μεταξύ των οποίων δημιουργούνται διαφορετικά συμφέροντα, που συνεπάγονται συχνά τριβές και εντάσεις. Είναι κάτι καινούργιο, τις συνέπειες του οποίου αξίζει να μελετήσουμε».

Θα δοκιμάζατε μια πρόβλεψη για το μέλλον του αγροτικού χώρου; «Είναι δύσκολο να το φανταστώ. Αν συνεχίσουμε να κάνουμε ό,τι κάνουμε μέχρι σήμερα, θεωρώ ότι θα είναι πάρα πολύ προβληματικό, κυρίως σε ό,τι αφορά την αγροτική παραγωγή. Πιθανόν να εξαρτηθούμε πλήρως από τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων. Η παραγωγή βασικών ελληνικών προϊόντων (ήδη του καπνού, σε λίγον καιρό και του βαμβακιού) θα σταματήσουν. Όλο και πιο λίγοι κατέχουν όλο και πιο πολλή γη, που σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι που θα παραμένουν στο χωριό δεν θα έχουν σχέση με την παραγωγή. Και αυτή ακόμα η πολυ-

απασχόληση των αγροτών με την εκμετάλλευση του φυσικού κάλλους της ελληνικής υπαίθρου έχει κοντά πόδια, αφού εξαρτάται από το αστικό εισόδημα, που δεν μπορείς να προβλέψεις την εξέλιξή του. Οι νέοι είναι ολοένα και λιγότερο πρόθυμοι να ακολουθήσουν το αγροτικό επάγγελμα».

Υπάρχουν, ωστόσο, νέοι καλλιεργητές που πειραματίζονται με επιτυχία σε μη παραδοσιακές καλλιέργειες. «Πραγματικά, διαπιστώνουμε σήμερα ορισμένες πρωτοβουλίες νέων – μορφωμένων, με γνώσεις πληροφορικής και καινοτόμες ιδέες – καλλιεργητών να δημιουργούν νησίδες μιας σύγχρονης αγροτικής παραγωγής, που όμως δεν αρκούν από μόνες τους να φέρουν την άνοιξη στη μεγάλη μάζα του αγροτικού πληθυσμού. Την ίδια στιγμή, η Ε.Ε. επιχειρεί να μετατρέψει την πολιτική των επιδοτήσεων σε πολιτική επιδομάτων, καθιστώντας έναν μεγάλο αριθμό αγροτών σε αποδέκτες επιδομάτων πρόνοιας, οι οποίοι ως το 2013 θα έχουν εισόδημα τον μέσο όρο της τριετίας 2001-03, χωρίς ουσιαστικά να χρειάζεται να παράγουν τίποτα. Πολιτική που πιστεύω ότι θα συνεχιστεί και μετά το 2013. Αυτό σημαίνει την αποσύνδεση των επιδοτήσεων από την παραγωγή, πράγμα με το οποίο διαφωνώ πλήρως, γιατί θα αποσυνθέσει την παραγωγική μας βάση.

»Ο κοινωνιολόγος Ανρί Μαντρά μίλαγε από τη δεκαετία του '50 για το τέλος των αγροτών και πολύ φοβάμαι ότι βρισκόμαστε ήδη σ' αυτόν τον δρόμο. Πιστεύω ότι θα αποδειχτεί λάθος η απροθυμία των ελληνικών κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν τη διατροφική αυτάρκεια του πληθυσμού της χώρας σε στοιχειώδη τουλάχιστον αγροτικά προϊόντα προς χάριν των συγκυριακά χαμηλών τιμών της διεθνούς αγοράς. Θα κινδυνέψουμε να μπούμε στην περίπτωση μιας απρόβλεπτης ομηρίας. Η ελληνική κοινωνία θα πρέπει να αποφασίσει – και, κυρίως, οι πολιτικές ηγεσίες: αν θα συνεχίσουν να συκοφαντούν και να απομυζούν τον αγροτικό κόσμο – αν θα συνεχίσουν να συζητούν για τη συρρίκνωσή του, όπως στις βιομηχανικά αναπτυγμένες κοινωνίες της Β. Ευρώπης – των οποίων οι οικονομίες, όμως, είχαν τη δυνατότητα, αντίθετα από τη δική μας, να προσφέρουν θέσεις εργασίας σε όσους έφυγαν από τα χωράφια – ή, ακόμα χειρότερα, αν θα συνεχίσουν να παίζουν με θεωρίες "δημιουργικής καταστροφής", αδιαφορώντας για τα ανθρώπινα θύματά της».

Διαβάστε

Α. Μωυσίδη - Σ. Σακελλαρόπουλου (επιμ.), «Η Ελλάδα στα 190 και 200 χρόνια», εκδ. Τόπος (2010)
Μια μελέτη της ελληνικής κοινωνίας, με την οποία επιχειρείται, μέσα από τα κείμενα 18 ειδικών επιστημόνων, η ανάλυση της ευρύτερης δυνατής εικόνας της και της πορείας της από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα.

Δείτε

«Το προξενίο της Αννας», του Παντελή Βούλγαρη (1972)
Μια διεισδυτική ματιά στον καταπιεστικό μικροαστικό περίγυρο της ελληνικής κοινωνίας του '60 και του '70, με πρωταγωνίστρια την Άννα, ένα κορίτσι από την επαρχία, που δουλεύει ως υπρέτρια σε μία οικογένεια της Αθήνας.

W2 Lx
αρεοδωστή

τους χαοτικούς δρόμους της Ινδίας, στις φτωχογειτονιές των Φιλιππίνων, στις αχανείς καλλιέργειες της Νιγηρίας, στα στέκια του Σαν Φρανσίσκο, στις χωμάτινες αυλές των παιδικών σταθμών της Αιθιοπίας -εκεί όπου η επιβίωση είναι καθημερινό στοίχημα-, ο Piyush, η Reese, ο Jacob, ο Nnaemeka και η Bruktawit προσπαθούν, καθένας με τον δικό του τρόπο, για ένα καλύτερο αύριο. Αρωγός τους η Rolex, με το πρόγραμμα «Young Laureates».

Ο θεσμός «Young Laureates» πρόσφατα εντάχθηκε στα Rolex Awards for Enterprise (θεσπίστηκαν το 1976, στην 50ή επέτειο του χρονομέτρου Oyster - του πρώτου αδιάβροχου ρολογιού στον κόσμο). Μέσω αυτού του προγράμματος, η Rolex επιβραβεύει τις καινοτόμους ιδέες, τις πρωτοβουλίες κοινωνικής παρέμβασης και την εφαρμοσμένη τεχνολογία. Υποστηρίζει τα οράματα και τις πράξεις πέντε νέων (από 18 έως 30 ετών), που ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο. Κάθε βραβείο συνοδεύεται από το ποσό των 50.000 \$.

Αυτό το «νέο» συνέδραμε πριν από λίγο καιρό πέντε ανθρώπους από διαφορετικά σημεία του πλανήτη. Η απονομή των πρώτων βραβείων «Young Laureates» (ο διαγωνισμός θα διεξάγεται κάθε δύο χρόνια, σε εναλλαγή με τα Βραβεία Επιχειρηματικότητας της Rolex) πραγματοποιήθηκε στο Rolex Learning Center -στη διάρκεια ενός διημέρου με πολλές και εξαιρετικές εκ-

δηλώσεις- στη φημισμένη Ecole Polytechnique Federale (EPFL) στη Λωζάννη της Ελβετίας. Εκεί, μια διεθνής κριτική επιτροπή από προσωπικότητες των θετικών, θεωρητικών και ανθρωπιστικών επιστημών εξέτασε τις μελέτες και το έργο 200 νέων ανθρώπων, επιλέγοντας τους πέντε καλύτερους στους τομείς της Επιστήμης και Υγείας, της Εφαρμοσμένης Τεχνολογίας, της Ερευνας ή της Προστασίας του Περιβάλλοντος και του Πολιτισμού.

Την πρώτη ημέρα, οι διαλέξεις του κύκλου «Ventures Ideas», στα αμφιθέατρα του πολυτεχνείου, «ξεδίπλωσαν» τη στενή σχέση της Rolex με την καινοτομία. Το επόμενο βράδυ, με διακριτική επισημότητα, σε ένα κοινό περιόριου 600 καλεσμένων, έγινε η τελετή απονομής των βραβείων και γνωρίσαμε τους πέντε πρωταγωνιστές της βραδιάς. Παρέλαβαν τα βραβεία τους φανερά συγκινημένοι. «Ανάμεσα σ' αυτό που κάνουμε και σ' αυτό που μπορούμε να κάνουμε, αναπτύσσεται μια δυναμική, ικανή ν' αλλάξει τον κόσμο», είπε ο Piyush Tewari, ο οποίος εμφανίστηκε φορώντας μια μαύρη παραδοσιακή ινδική ενδυμασία. Στο εξής, μαζί με τους υπόλοιπους τέσσερις «Young Laureates», θα αποτελεί παράδειγμα του πώς ένας νέος άνθρωπος μπορεί να βελτιώσει τη ζωή χιλιάδων άλλων ανθρώπων -φτάνει να το πιστέψει πραγματικά και να προσπαθήσει.

Οι βραβευθέντες ανάμεσα στον πρόεδρο της EPFL και γνωστό φιλέλληνα, Patrick Aebischer, τον πρόεδρο της Rolex, Bruno Meier, και την υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων, Rebecca Irvin.

Η επιχείρηση Rags2Riches εξασφαλίζει αξιοπρεπές εισόδημα

Jacob Colker

27 ετών, ΗΠΑ

Αξιοποιεί τις δυνατότητες των smart phones σε ένα διεθνές δίκτυο εθελοντικής εργασίας

Bruktawit Tigabu

29 ετών, Αιθιοπία

Εκπαιδεύει, μέσω τηλεοράσεως, χιλιάδες παιδιά και γονείς σε βασικά θέματα υγιεινής.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ΠΕΝΤΕ ΝΕΟΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ

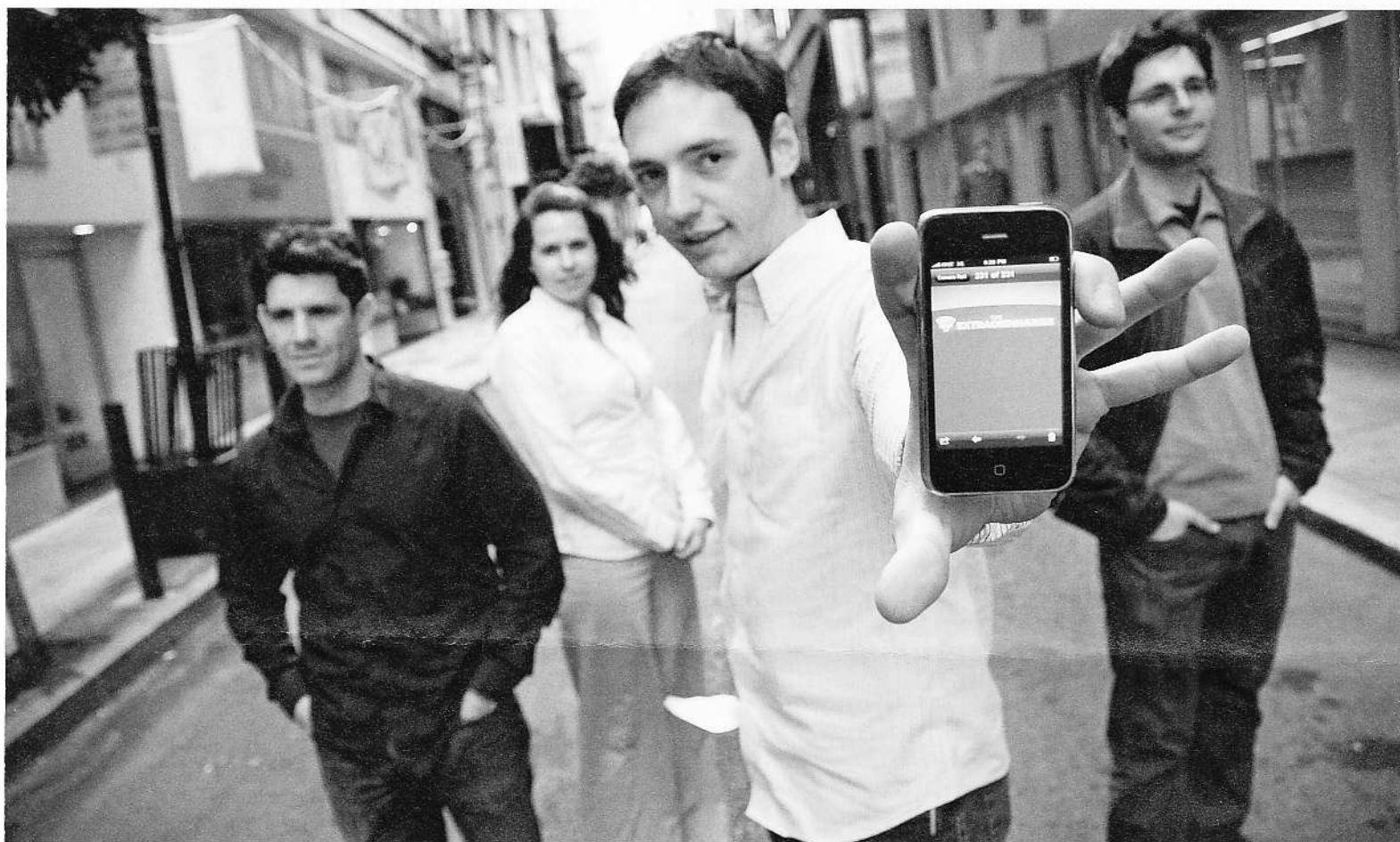
Οι νικητές των βραβείων *Rolex Young Laureates* αποδεικνύουν πως ο «νέου τύπου» εθελοντισμός μπορεί να βελτιώσει -ή και να σώσει- ζωές, σε περιοχές του πλανήτη όπου η επιβίωση είναι καθημερινό στοίχημα.

ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΓΡΙΜΑΝΗ

27

JACOB COLKER,
27 ΧΡΟΝΩΝ

Εθελοντική εργασία μέσω... κινητού

Καταγωγή: ΗΠΑ Κατηγορία βραβείου: Εφηρμοσμένη τεχνολογία

Δημιούργησε ένα νέο, δυναμικό κίνημα εθελοντισμού. Με την οργάνωση The Extraordinaries βρήκε έναν τρόπο να εξασφαλίσει εθελοντική εργασία μέσω της κινητής τηλεφωνίας. Μέσω ενός on-line δικτύου, χρήστες smartphones από κάθε γωνιά του πλανήτη έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν το χρόνο και τη... φαιά ουσία τους σε 200 μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

Πώς γίνεται αυτό; Η διαδικασία είναι απλή και διαρκεί το πολύ πέντε λεπτά, μέσω του www.sparked.com. Εκεί, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να εγγραφεί και να επιλέξει τη θεματική που ταιριάζει στις δεξιότητές του. Από εκεί και πέρα, θα λάβει σαφείς οδηγίες

για την περαιτέρω διαδικασία και το πώς θα χρησιμοποιήσει το κινητό του για... καλό σκοπό: από το να μεταφράσει βιογραφικά μεταναστών που αναζητούν εργασία μέχρι να βοηθήσει τη NASA σε κάποιο από τα πρότζεκτ της! Από το 2008, που ιδρύθηκαν οι The Extraordinaries, περισσότεροι από 40.000 άνθρωποι έχουν ανταποκριθεί στο κάλεσμα του Jacob.

Ο ίδιος αυτή την εποχή τελειώνει το μεταπτυχιακό του στην Επικοινωνία, στο Πανεπιστήμιο Johns Hopkins. «Εργάζομαι σκληρά, αλλά με ικανοποιεί να βοηθάω τους ανθρώπους», λέει.

Γεννημένος στις ΗΠΑ το 1983, ζει στο Σαν Φρανσίσκο και θαυμάζει τους αυτοδημιούργητους επιχειρηματίες «όταν η δουλειά τους έχει φανερά θετική επίδραση στην κοινωνία». Η ιστορία της μητέρας του επέδρασε σημαντικά στο πώς βλέπει ο ίδιος τη ζωή. «Το ταξίδι της από την πατρίδα της, την Πολωνία, στις ΗΠΑ αποτελεί κοινή διαδρομή για

εκατομμύρια αμερικανικές οικογένειες. Ήταν μια γυναίκα που δεν μιλούσε καν αγγλικά, έφτασε μόνη της σε μια ξένη χώρα και έκανε τρεις δουλειές για να επιβιώσει, ελπίζοντας ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες».

Πρότυπό του είναι ο Νέλσον Μαντέλα. Και είναι πολύ υπερήφανος για μια από τις πρόσφατες επιτυχίες της οργάνωσης. Μια βρετανική φιλανθρωπική οργάνωση ζήτησε τη βοήθεια των The Extraordinaries. Ένα χωριό στην Κένυα προσπαθούσε να βρει πρόσβαση σε πόσιμο νερό - με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος. Ένας εθελοντής με ειδικές γνώσεις μελέτησε το θέμα, μεσολάβησε μάλιστα ώστε να βρεθεί και χρηματοδότης, και το χωριό απέκτησε καινούργιο πηγάδι! «Μόνο εάν αξιοποιήσεις τα προσόντα σου για να βελτιώσεις τη ζωή άλλων ανθρώπων, μπορεί να πεις "ναι, αισθάνομαι καλά με τον εαυτό μου"», λέει ο Jacob.

*Οι Extraordinaries
έχουν προσελκύσει
40.000 εθελοντές.*

REESE FERNANDEZ 25 ΧΡΟΝΩΝ

Εισόδημα από τη χωματερή

Στις εκδηλώσεις των Rolex Young Laureates, η Reese κρατούσε μία από τις τσάντες που κατασκευάζονται από τη Rags2Riches: την επιχείρηση που έστησε στην πατρίδα της, τις Φιλιππίνες, δίνοντας διέξοδο σε 350 συμπατριώτισσές της, οι οποίες πλέον εργάζονται για ένα αξιοπρεπές εισόδημα. Το εντυπωσιακό στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ότι αυτές οι τσάντες και άλλα ρούχα και αξεσουάρ παράγονται από την ανακύκλωση υλικών που συγκεντρώνονται από μια χωματερή στο Payatas της Μανίλα. Η ίδια η

Καταγωγή:
Φιλιππίνες
Κατηγορία
βραβείου:
Περιβάλλον

Reese -με μητέρα ιεραπόστολο- μεγάλωσε σ' αυτή την περιοχή, όπου σήμερα κατοικούν περίπου 12.000 οικογένειες, και από παιδί ένιωσε την απόγνωση και το αδιέξοδο των συνανθρώπων της.

«Θαυμάζω όλους εκείνους που εργάζονται παθιασμένα για έναν υψηλό σκοπό και οι πράξεις τους παραδειγματίζουν τους νέους».

Το 2007, λοιπόν, σκέφτηκε να δημιουργήσει έναν γυναικείο συνεταιρισμό 54, τότε, γυναικών. Οι εργαζόμενες θα δούλευαν με πλήρη απασχόληση, ασφάλιση και διατροφή. Όλα εξελίχθηκαν με τον καλύτερο τρόπο. Μέχρι σήμερα η Rags2Riches έχει ανακυκλώσει περισσότερους από 800 τόνους υφάσματος. Οι πωλήσεις διαρκώς αυξάνονται - όπως και ο μισθός των εργαζομένων.

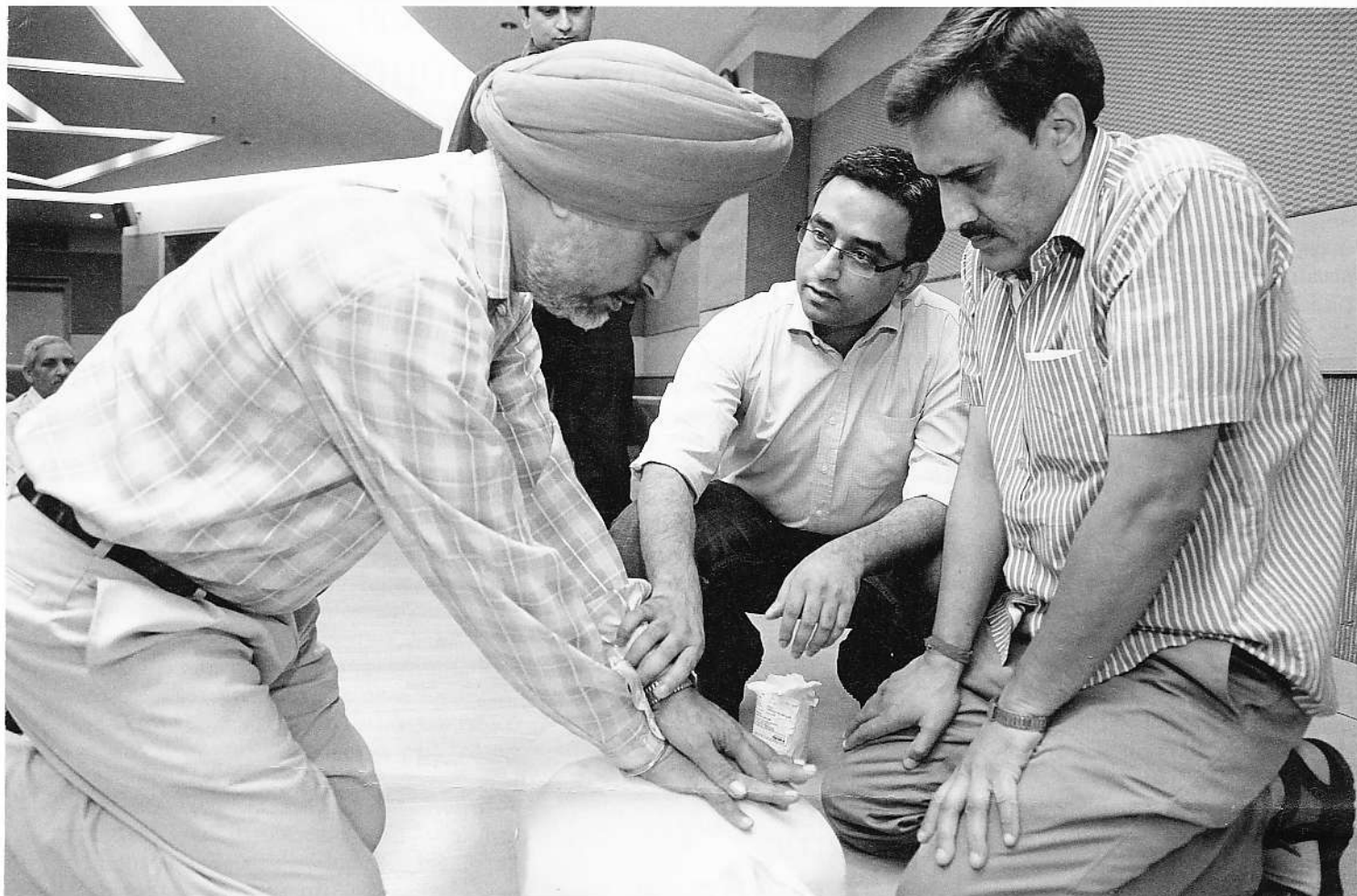
Με τα χρήματα του βραβείου η 25χρονη Φιλιππινέζα στοχεύει ν' αναβαθμίσει την επιχείρησή της, να ζητήσει τη συνδρομή σχεδιαστών και να δημιουργήσει νέα οικολογικά προϊόντα. Ήδη, η διεθνής προβολή της μέσω των «Young Laureates» της Rolex έχει από αποτελέσματα. «Λαμβάνουμε αμέτρητα μηνύματα: παραγγελίες προϊόντων αλλά και προσφορές για εθελοντική εργασία».

Η Reese είναι πολύ αισιόδοξη. Και πιστεύει ότι τίποτα δεν συμβαίνει τυχαία. «Μια μέρα, θα κοιτάξεις πίσω στο παρελθόν και θα καταλάβεις γιατί τα πράγματα έγιναν με αυτό τον τρόπο».

Ο «αντισυμβατικός ήρωάς» της, όπως λέει, είναι ο αδερφός της, Aram Fernandez. «Οι δυσκολίες που περάσαμε μας φάνηκαν μικρότερες, χάρη στη θετική ενέργεια και στο χιούμορ του». Όσο για την αγαπημένη της τσάντα; «Το μοντέλο Maria Rosa RIR, από τη συλλογή Aranz, γιατί είναι πολύ όμορφη και πρακτική, αλλά κυρίως γιατί σηματοδοτεί την εργασία των γυναικών που την κατασκεύασαν»...

σε 350 γυναίκες, με πρώτη ύλη τα κουρέλια της χωματερής.

3X

PIYUSH TEWARI
30 ΧΡΟΝΩΝ

Καταγωγή: Ινδία
Κατηγορία βραβείου:
Επιστήμη και υγεία

Φύλακας άγγελος των ινδικών δρόμων

Η Ινδία είναι η χώρα με τα περισσότερα θανατηφόρα τροχαία δυστυχήματα στον κόσμο υπολογίζεται ότι 14 άνθρωποι, κατά μέσον όρο, χάνουν κάθε ώρα τη ζωή τους στους δρόμους της. Μόνο στο Νέο Δελχί, κάθε χρόνο, τα θύματα είναι 2.000. Και όμως, οι θάνατοι θα ήταν κατά 1/3 λιγότεροι αν οι βαριά τραυματίες έφταναν εγκαίρως στο νοσοκομείο: μέσα σε 60 λεπτά από τη στιγμή του ατυχήματος.

Ο αγαπημένος εξάδελφος του Piyush Tewari ήταν 17 ετών όταν ξεψύχησε, αβοήθητος, στη μέση του δρόμου: το ασθενοφόρο άργησε να πάει στον τόπο του τροχαίου. Τότε, ο Piyush

αποφάσισε να αντιδράσει: το 2008 δημιούργησε την οργάνωση SaveLife και ξεκίνησε εκστρατεία εκπαίδευσης εθελοντών πολιτών και αστυνομικών, σε συνεργασία με γιατρούς, για την ταχεία αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Μέσα σε 18 μήνες, είχαν εκπαιδευτεί 2.000 αστυνομικοί και 500 πολίτες. Μέχρι το τέλος του 2012 ο συνολικός αριθμός αναμένεται να έχει ξεπεράσει τις 12.000. Το παράδειγμά του θέλουν να μιμηθούν και άλλες χώρες. Ο Piyush είναι ήδη σε επικοινωνία με ομάδες πολιτών από τη Νιγηρία, το Ισραήλ, το Χονγκ Κονγκ, ακόμα και τις ΗΠΑ. «Επρεπε να πετύχω την καθημερινή ισορροπία

μεταξύ της δουλειάς μου και του πάθους μου για το SaveLife», λέει. Διευθυντής, αν και μόλις 30 ετών, πολυεθνικής εταιρείας στο Νέο Δελχί, κρίνει ότι το κυριότερο κίνητρο για την εξέλιξή του και την επιθυμία του να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο ήταν η παιδική του ηλικία. «Μεγάλωσα σε πολύ δύσκολες οικονομικές συνθήκες, βλέποντας τους γονείς μου ν' αγωνίζονται για να μας μεγαλώσουν, κι αυτό μου προκαλούσε πόνο. Αυτό με ώθησε να μορφωθώ και να δουλέψω σκληρά για να πετύχω. Εγίνα υπεύθυνος άνθρωπος. Από 28 ετών διευθύνω μια εταιρεία με εκατοντάδες υπαλλήλους και τζίρο εκατομμυρίων δολαρίων».

Ο νεαρός Ινδός εκτιμά στους ανθρώπους «το πάθος και τη γνώση». Μότο του στη ζωή: «Μην το βάζεις ποτέ κάτω!». Πρότυπά του «ο Μπιλ Γκέιτς για τη φιланθρωπική δράση του και ο δρ Sanjeev Bhoi, διευθυντής του AIIMS (All India Institute of Medical Sciences) στο Νέο Δελχί, για το πάθος του για την Ιατρική».

Ο Piyush αποφάσισε να ασχοληθεί με τις πρώτες βοήθειες σε θύματα τροχαίων όταν ο εξάδελφός του, 17 ετών, ξεψύχησε αβοήθητος.

12/12/2011

BRUKTAWIT TIGABU 29 ΧΡΟΝΩΝ

Πολεμώντας την παιδική θνησιμότητα

«Ευτυχία για μένα είναι όταν βλέπω ότι οι πράξεις μου έχουν αποτέλεσμα, όταν τα παιδιά γελούν και μαθαίνουν από τα τηλεοπτικά προγράμματα που δημιουργώ για εκείνα. Κι αυτό το συναίσθημα το βιώνω κάθε φορά που παρακολουθώ την εκπομπή είτε με την κόρη μου είτε καθισμένη κάτω από ένα δέντρο με εκατοντάδες παιδιά γύρω μου...»

Περισσότερα από 300.000 παιδιά κάτω των πέντε ετών πεθαίνουν κάθε χρόνο στην Αιθιοπία - το 70% από διάρροια, πνευμονία, ελονοσία, ιλαρά ή υποσιτισμό. Η Bructy, όπως χαϊδευτικά την αποκαλούν οι συμπατριώτες της, πρώην δασκάλα, δημιούργησε την εκπομπή «Tsehai Loves Learning» (στην αμχαρική, την επίσημη γλώσσα της χώρας), για να διδάξει σε παιδιά προσχολικής ηλικίας - αλλά και στους γονείς τους - κανόνες υγιεινής και τρόπους να παραμείνουν υγιείς, αρχίζοντας από τα βασικά: όπως το να πλένουν τα χέρια τους με σαπούνι!

Δεν ήταν εύκολο να πείσει τους υπευθύνους του καναλιού της Αντίς Αμπέμπα για την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας τέτοιας εκπομπής. «Θεωρώ κατόρθωμα ότι πέτυχα την προβολή της», λέει. «Αλλά, βλέπετε, ο πατέρας μου με έμαθε ότι με τη σκληρή δουλειά μπορούμε να ξεπερνάμε τις δυσκολίες». Σήμερα, οι θεατές κάθε εκπομπής κυμαίνονται α-

πό 2,8 έως 5 εκατομμύρια. Με τα χρήματα του βραβείου, θα γυριστούν έξι νέα επεισόδια. Η Bruktawit ελπίζει μια μέρα να έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί και σε παιδιά γειτονικών χωρών, όπως η Σομαλία και το Σουδάν, που ζουν σε παρόμοιες συνθήκες.

Ομορφη, με συγκροτημένο λόγο, η 29χρονη Αιθιοπία κερδίζει αμέσως τις εντυπώσεις. Πρότυπό της είναι ο Νέλσον Μαντέλα. Και μπορεί να έχει γίνει πιο διεθνώς γνωστή, αλλά ποτέ δεν πρόκειται να ξεχάσει τις ρίζες της και τις στερήσεις των παιδικών της χρόνων. «Όταν μεγαλώνεις μέσα στη φτώχεια, είναι απόλυτα φυσικό να θέλεις να προσφέρεις. Κι αυτό γίνεται μόνο μέσω της μόρφωσης. Ο άνθρωπος είναι ένα ορυχείο με πετράδια ανεκτίμητης αξίας. Μόνο η παιδεία, όμως, αποκαλύπτει τους θησαυρούς του...»

Οι θεατές κάθε εκπομπής κυμαίνονται από 2,8 έως 5 εκατ.

Καταγωγή: Αιθιοπία

Κατηγορία βραβείου: Επιστήμη και υγεία

ΝΝΑΕΜΕΚΑ ΙΚΕΓΒΥΟΝΟΥ 28 ΧΡΟΝΩΝ

Ο σύμμαχος χιλιάδων αγροτών

Στη Νιγηρία, το 90% των 150 εκατομμυρίων κατοίκων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας - με λιγότερα από 2 \$ την ημέρα. Οι περισσότεροι είναι αγρότες. Η εφαρμογή σύγχρονων και πιο αποτελεσματικών καλλιεργητικών μεθόδων στα μικρά κτήματά τους θα αύξανε τις σοδειές τους και έτσι θα αναβάθμιζε το βιοτικό τους επίπεδο. Αυτό σκέφτηκε το 2003 ο Nnaemeka

Καταγωγή:

Νιγηρία

Κατηγορία

βραβείου:

Εφαρμοσμένη τεχνολογία

Ikegwuonu, γιος αγρότη, και δημιούργησε την οργάνωση The Smallholders. Μέσω ενός τοπικού ραδιοφωνικού δίκτυου, του Farm 98 Fm, ο ίδιος και οι συνεργάτες του κάνουν καθημερινά - για δέκα ώρες - εκπομπές για τους αγρότες, δίνοντας πολύτιμες πληροφορίες:

από μετεωρολογικές προβλέψεις και συμβουλές για βιώσιμες αγροτικές τεχνικές μέχρι τρόπους προφύλαξης από το AIDS. Οι ακροατές του είναι γύρω στις 250.000. Ονειρό του είναι να επεκτείνει την εμβέλεια του σταθμού στα 5.000 χωριά της ευρύτερης περιφέρειας Ιμο, στη νοτιοανατολική Νιγηρία, και σε 3,5 εκατομμύρια αγρότες - και σταδιακά σε ολόκληρη τη χώρα. Αισθάνεται υπερήφανος για το ότι χιλιάδες αγρότες κατάφεραν να αυξήσουν έως και 45% την ετήσια παραγωγή τους, αξιοποιώντας τις πληροφορίες του. Με τα χρήματα του βραβείου, ο «radio man», όπως τον αποκαλούν, θα εγκαταστήσει ψηλότερη κεραία (73 μ.) και ισχυρότερο πομπό (3.500 watt). Επιπλέον, θα αγοράσει περισσότερους φορητούς πομπούς. Είκοσι οκτώ ετών, με πληθωρική προσωπικότητα και επικοινωνιακό ταλέντο, ντύνεται με τζιν και παραδοσιακή κελεμπία. Λατρεύει το ποδόσφαιρο και τη μουσική. Πρότυπό του, ο Μπαράκ Ομπάμα. «Για την αλλαγή που έφερε στη ζωή μας».

Οι ακροατές του σήμερα φτάνουν τις 250.000.

4X

«Οι ικανοί και γενναιόδωροι άντρες δεν δημιουργούν θύματα: προσπαθούν να σώσουν τον κόσμο από το να γίνει θύμα.»

με ευαίσθητες ή σημαντικές για την ασφάλεια ιστοσελίδες. Ποιος έχει κάτι να κερδίσει από αυτό, εκτός από ανθρώπους που θα μπορούσαν εν δυνάμει να επωφεληθούν, όπως οι τρομοκράτες;

Προηγουμένως είπατε πως πρόκειται για κουτσομπολιό. Τώρα λέτε πως πρόκειται για κάτι σοβαρό...

Είπα πως στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι κουτσομπολιό. Αλλά κάποια από αυτά ήταν επικίνδυνα...

Πιστεύω ότι τίποτε από αυτά δεν είναι επικίνδυνο. Η ίδια η κυβέρνηση των ΗΠΑ και το Κογκρέσο έχουν δημοσιοποιήσει απείρως πιο λεπτομερή πράγματα: πριν από ενάμιση χρόνο, για παράδειγμα, δημοσιοποίησαν μια λίστα με όλες τις αμερικανικές πυρηνικές τοποθεσίες.

Ναι, αλλά αυτό είναι κάτι που το αποφασίζουν οι ίδιοι, γιατί είναι η εκλεγμένη κυβέρνηση και μπορούν να το κάνουν... Εσείς αποκτάτε πρόσβαση σε διαρροές παράνομα.

Οχι παράνομα... Δεν έχουμε χάσει ούτε μία δική εναντίον μας. Και τα περί νομιμότητας τα καθορίζει το ανώτατο δικαστήριο μιας χώρας, όχι οι ισχυρισμοί κάποιου στρατηγού... Εξάλλου, στις περισσότερες χώρες η αποκάλυψη έκνομης συμπεριφοράς δεν είναι έκνομη. Είμαστε εκδότες. Δεχόμαστε πληροφορίες από πληροφοριοδότες. Τις αξιολογούμε, τις αναλύουμε και τις δημοσιεύουμε, αυτό κάνουμε.

Το ηλεκτρονικό «σπάσιμο» ιστοσελίδων ασφαλείας είναι παράνομο.

Και ποιος είπε πως οτιδήποτε απ' όσα έχουμε δημοσιοποιήσει περί κυβερνητικών ιστοσελίδων προήλθαν από παράνομο «σπάσιμο»; Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η κατηγορία λέει πως ένας υπάλληλος των μυστικών υπηρεσιών έφυγε με όλο αυτό το υλικό σε ένα σιντί.

Κάτι τελευταίο: βλέπετε τον εαυτό σας ως ένα είδος μεσαιωνικής μορφής;

Ο καθένας θα ήθελε να είναι μεσαιωνική μορφή, χωρίς να χρειαστεί να πεθάνει. Εμείς φέρνουμε κάποιες σημαντικές αλλαγές σχετικά με το τι εκλαμβάνεται

ως δικαίωμα των ανθρώπων οι οποίοι ξεσκεπάζουν καταχρήσεις ισχυρών οργανισμών και με το πώς αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να αντισταθούν στις επιθέσεις λογοκρισίας μετά τις αποκαλύψεις. Επίσης, αλλάζουμε την αντίληψη της Δύσης.

Μιλούσα για σας προσωπικά...

Είμαι μονίμως τόσο επικεντρωμένος στη δουλειά μου, που δεν έχω χρόνο να σκεφτώ πώς αντιλαμβάνομαι τον εαυτό μου... Όταν βρίσκoμαι κρατούμενος στην απομόνωση (σ.σ. για μία εβδομάδα στις αρχές Δεκεμβρίου, αμέσως μετά τη σύλληψή του στο Λονδίνο), βρήκα χρόνο να ασχοληθώ λίγο περισσότερο μ' εμένα. Και ήμουν απολύτως ευτυχής με τον εαυτό μου. Αναρωτιόμουν τι θα επιφέρει όλη αυτή η διαδικασία. Θα με έκανε άραγε να σκεφτώ: «Χριστέ μου, πώς έμπλεξα έτσι; Μήπως παραινεί δύσκολο;». Υπάρχει μεγάλη αγνωμοσύνη, γιατί εγώ να συνεχίσω να υποφέρω μόνο και μόνο προσπαθώντας να κάνω κάτι καλό γι' αυτό τον κόσμο; Και αφού ο κόσμος είναι τόσο κακόβουλα εναντίον αυτού που κάνω, γιατί να μην τα παρατήσω και να ασχοληθώ με τα μαθηματικά ή με το να γράψω κανένα βιβλίο; Όμως, όχι: στην πραγματικότητα, ήμουν ψυχικά ήρεμος και εντάξει.

Θέλετε να αλλάξετε τον κόσμο;

Φυσικά. Ο κόσμος μας έχει πολλά προβλήματα και πρέπει να αντιμετωπιστούν. Μια ζωή την έχουμε. Και όποιος έχει τη δυνατότητα να κάνει κάτι γι' αυτό, εφόσον είναι σωστός χαρακτήρας, έχει καθήκον να διορθώσει τα προβλήματα στο περιβάλλον όπου κινείται. Αυτή, ναι, είναι μια αξία που προέρχεται εν μέρει από τη δική μου ιδιοσυγκρασία. Υπάρχει επίσης μια άλλη που έχω μάθει από τον πατέρα μου: οι ικανοί και γενναιόδωροι άντρες δεν δημιουργούν θύματα: προσπαθούν να σώσουν τον κόσμο από το να γίνει θύμα. Αυτό είναι επιφορτισμένοι να κάνουν. Κι αν δεν το κάνουν, τότε είτε δεν αξίζουν το σεβασμό μας είτε δεν είναι ικανοί. •

Leos
ATHLETICS • FITNESS • WELLNESS

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ
KETTLER

από 1.552€
τώρα 1.199€

ΚΕΡΑΟΣ
353€

UNIX MX

www.kettler.gr

ΓΡΑΜΜΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ
801 1100 1100
210 9536 512

από 1.869€
τώρα 1.299€

ΚΕΡΑΟΣ
570€

MARATHON TX-1

Βρείτε τους επίσημους αντιπροσώπους
σε όλη την Ελλάδα στο
www.kettler.gr και στο τηλ.: 210 9536 512

Piyush Tewari

30 ετών, Ινδία

Η οργάνωσή του διδάσκει
πρώτες βοήθειες στη χώρα
με τους πιο επικίνδυνους
δρόμους του κόσμου.

Nnaemeka Ikegwuonu

28 ετών, Νιγηρία

250.000 αγρότες αύξησαν
την παραγωγή τους ακούγοντας
τον ραδιοφωνικό σταθμό του

Reese Fernandez

25 ετών, Φιλιππίνες

Ίδρυσε γυναικείο συνεταιρισμό
που παράγει κομψά αξεσουάρ
από σκουπίδια